

теорії і практики: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.02» (К., 2010); Колодій А. М. «Конституція і розвиток принципів права України (методологічні питання) : автореф. дис... д-ра юрид. наук : 12.00.01 ; 12.00.02» (К., 1999); Томенко М. В. «Конституційний процес як пошук стратегічних пріоритетів України : автореф. дис. ... д-ра політ. наук: 23.00.01» (К., 2010); Оніщенко О.В. «Конституція України як основне джерело конституційного права України: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.02» (К., 2005); Сліденко І. Д. «Тлумачення Конституції України: питання теорії і практики в контексті світового досвіду: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.02» (Одеса, 2001); Степанюк О. І. «Норми конституційного права України: проблеми теорії: дис... канд. юрид. наук: 12.00.02 (Львів, 1993).

3. Конституція України та конституціоналізм в архівних документах та друкованих виданнях

3.1. Загальні питання

Публікації документів

Захист прав і свобод українського народу : зіб. матеріалів / Укр. наук. асоціація ; Міжнар. кадрова академія. – К. : УНА, 2003. – 24 с.

Захист прав національних меншин в Україні : зб. нормативно-правових актів / Державний комітет України у справах національностей та міграції ; Асоціація національно-культурних об'єднань України. – К. : Держкомнацміграції, 2003. – 288 с.

Збірник законодавчих та міжнародних правових актів з питань забезпечення прав національних меншин України. Збірник підготували Управління у справах національностей Державного Комітету України у справах національностей та міграції (начальник Управління – Т. І. Пилипенко, магістр державного управління) та аналітичний центр Асоціації національно-культурних об'єднань України (керівник – Л. І. Лойко, канд. філософ, наук, доц.) до першого в історії незалежності України масштабного Форуму етносів – Асамблеї національних меншин.

Збірник нормативно-правових актів у сфері захисту прав дітей / Держ. комітет України у справах сім'ї та молоді ; Представництво Дитячого Фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні ; Академія адвокатури України ; Інформ.–метод. центр «Дебати» ; Жіночій Консорціум України ; В.І.Довженко (ред.), І. К. Туркевич (упоряд.). – К., 2002. – 318 с.

Земельне, екологічне, природоохоронне законодавство : збірник нормативних документів станом на 1 липня 2006 р. / Харківський національний ун-т внутрішніх справ, Міжвузівський економіко-правовий факультет НТУ «ХП» та ХНУВС ; уклад. О. О. Погрібний. – Х. : Видавництво Харківського нац. ун-ту внутрішніх справ, 2006. – 874 с. – Зміст : Конституція України. Закони України. Постанови Верховної Ради України. Укази

Президента України. Постанови Кабінету Міністрів України. Відомчі нормативні документи (накази, інструкції, положення, вказівки). Судова практика.

Карпачова Н. І. Перший Омбудсман України на захисті прав людини : зб. документів. 1998 – 2006 / Н. І. Карпачова ; Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. – К. : Азимут–Україна, 2007. – 713 с.

У виданні «Перший Омбудсман України на захисті прав людини» вміщено основні документи, інформаційно-аналітичні матеріали, в яких відображається діяльність Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини за період від законодавчого запровадження цієї інституції в 1998 р. по 2006 р. Важливим є те, що в книзі також вміщено реагування владних структур України на документи першого Омбудсмана України.

Карпачова Н. І. Стан дотримання та захисту прав і свобод людини в Україні : Доповідь Уповноваженого В.Р.У. з прав людини. / Н. І. Карпачова. – К. : ОМБУДСМАН України, 2002. – 412 с.

Право людини на охорону здоров'я, медичну допомогу та відповідальність закладів охорони здоров'я і медичного персоналу за його порушення: зб. нормат.-правових актів України / Львів. нац. мед. ун-т ім. Д. Галицького, Львів. обл. орг-ція профспілки працівників охорони здоров'я України ; В. В. Рудень (упоряд.), Ю. В. Білий (упоряд.). – Л., 2004. – 152 с.

Хрестоматія з правознавства : зб. нормат. док. / уклад.: І. П. Козінцев, Л. М. Козаченко. – 2-е вид., доп. – К., 1998. – [С.66 – 117 : Конституція України].

Монографії

Авер'янов В. Б. Органи виконавчої влади в Україні / НАН України. Ін-т держави і права ім. В. М.Корецького; [редкол.: Шемшученко Ю. С. (голов. ред.) та ін.]. – К. : ІнЮре, 1997. – 45, [2] с. – (Нова Конституція України. Бібліотечка).

Анисимова М. Ф. Право на свободу передвижения и свободный выбор местожительства в Украине: история, современное состояние и перспективы развития./ М. Ф. Анисимова. – Запорожье : Дикое Поле, 2005. – 207 с.

Анпілогов О. В. Захист прав та свобод громадянина прокурором в адміністративному судочинстві : монографія / О. В. Анпілогов ; Ін-т законодавства ВРУ. – К. : Ін Юре, 2008. – 168 с.

Батанов О. В. Конституційно-правовий статус територіальних громад в Україні / О. В. Батанов ; НАН України; Інститут держави і права ім. В. М. Корецького / В. Ф. Погорілко (заг. ред.). – К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – 511 с.

У книзі висвітлено теоретичні основи конституційно-правового статусу територіальних громад в Україні. Аналізуються основні теорії походження місцевого самоврядування, висвітлюється процес становлення наукових уявлень про територіальну

громаду як у вітчизняній, так і в світовій політико–правовій думці. Розкриваються поняття та ознаки територіальних громад, проводиться класифікація цих соціальних спільностей, подано характеристику їх функцій і повноважень, основних об'єктів та форм діяльності. Висвітлюються концептуальні проблеми статутної нормотворчості територіальних громад в Україні. Розглядаються концептуальні проблеми відповідальності в механізмі функціонування територіальних громад. Сформульовані основні тенденції становлення та розвитку місцевого самоврядування в Україні.

Бондар Ю. В. Свобода слова: українська мірка / Ю. В. Бондар ; Міжрегіональна академія управління персоналом ; Ю. В. Бондар. – К. : МАУП, 2004. – 144 с. : іл. – (Бібліотека журналу «Персонал»).

Верховенство права та забезпечення встановлення істини в кримінальному процесі України : монографія / В. М. Тертишник ; Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. – Д. : Ліра ЛТД, 2009. – 404 с.

Вимір людського розвитку : права і свободи людини в Україні: результати загальнонац. опитування громадської думки / Інститут політики. – К. : Сфера, 2000. – 116с. : рис.

Волинець Л. С. Права дитини в Україні : проблеми та перспективи / Л. С. Волинець ; Укр. ін-т соціальних досліджень ; Ін-т дитинства. – К. : Логос, 2000. – 75 с.

У монографії на основі аналізу наукової літератури, міжнародних і нормативних документів досліджуються процеси становлення норм Конвенції ООН про права дитини, узагальнюються дані про досягнуті успіхи, а також висвітлені труднощі, з якими стикається суспільство, втілюючи у життя положення цього документа. Наведені дані соціологічних опитувань дітей та батьків.

Грошевий Ю. М. Органи судової влади в Україні / Ю. М. Грошевий ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого ; [ред. М. С. Лопата]. – К. : Ін Юре, 1997. – 18, [1] с. – (Нова Конституція України. Бібліотечка ; [редкол. Ю. С. Шемшученко (голов. ред.) та ін.]).

Дотримання економічних, соціальних та культурних прав в Україні / Є. Ю. Захаров (упоряд.). – Х. : Права людини, 2007. – 352 с.

У виданні висвітлений механізм міжнародного контролю ООН за здійсненням Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права. Друкується текст Пакту, інформація про функції і поточну працю Комітету ООН з економічних, соціальних і культурних прав, П'ята періодична доповідь уряду України про заходи, спрямовані на виконання положень Пакту, питання, які поставили експерти Комітету щодо цієї доповіді, відповіді українського уряду, паралельний звіт українських правозахисних організацій про виконання Пакту, заключні зауваження Комітету, які представляють прийняте

Комітетом рішення про стан справ з виконання Пакту в Україні. Розгляд П'ятої періодичної доповіді на сесії Комітету відбувся в листопаді 2007 р.

Європейська конвенція з прав людини: основні положення, практика застосування, український контекст / Спілка адвокатів України, Рада Європи, Міжнар. центр з юрид. захисту прав людини ; ред. : О. Л. Жуковська. – К. : ЗАТ «Віпол», 2004. – 960 с.

Єзеров А. Конституційний конфлікт як феномен та процес в Україні : монографія / А. Єзеров. – Одеса : Юридична література, 2008. – 240 с.

Постійне зростання конфліктності конституційно–правових відносин, необхідність удосконалення конституційного законодавства у відповідності до світових стандартів конституціоналізму зумовлюють актуальність дослідження конституційних конфліктів в Україні. Саме тому комплексний аналіз існуючих у сучасній Україні конституційних конфліктів та конституційних конфліктів, що політичне та юридичне вичерпані, а також практичних результатів впливу, який здійснюється конституційним правом як фундаментальним нормативним інституційним регулятором, на детермінацію та динаміку конституційних конфліктів, на мінімізацію їх негативних наслідків, має не тільки актуальне, але й концептуальне значення для теорії та практики українського конституціоналізму. Вперше в рамках науки конституційного права України на основі системного підходу здійснено комплексне монографічне дослідження особливостей та закономірностей конституційного конфлікту як феномена і процесу політико–правової реальності сучасного державотворення в Україні та зумовлених цим актуальних теоретичних і практичних питань.

Законність: теоретико-правові проблеми дослідження та впровадження / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; Київський ун-т права. – К. : ЮСТІНІАН, 2004. – 216 с.

Захист прав людини. Правові аспекти громадянства в Україні / О. Г. Колб, В. А. Ходирев, І. Я. Бондар, М. А. Бандура, О. В. Юрченко. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Л. Українки, 2000. – 105 с.

Кампо В. М. Місцеве самоврядування в Україні / В. М. Кампо ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – К. : Ін Юре, 1997. – 36 с. – (Бібліотечка «Нова Конституція України»).

Карпачева Н. И. Состояние соблюдения и защиты прав и свобод человека в Украине: Первый ежегодный доклад Уполномоченного Верховной Рады Украины по правам человека / Н. И. Карпачева ; Уполномоченный Верховной Рады Украины по правам человека ; С. А. Бураковский (пер.). – 3-е изд. – Х. : Консум, 2002. – 494 с.

Конституційні права, свободи і обов'язки людини і громадянина в Україні / Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; Ю. С. Шемшученко, Н. І. Карпачова,

Т. А. Костецька, Н. В. Воротіна, М. І. Суржинський.; Ю. С. Шемшученко (ред.). – К. : Юридична думка, 2008. – 251 с.

Розкрито сутність і зміст конституційно–правового статусу людини і громадянина в Україні. Проаналізовано основні конституційні права, свободи і обов'язки, висвітлено механізм їх забезпечення. Питання забезпечення прав і свобод людини і громадянина висвітлюються крізь призму міжнародних і європейських стандартів у галузі прав людини. Книга присвячена 60-й річниці Загальної декларації прав людини.

Кривенко Л. Т. Верховна Рада України / Л. Т. Кривенко ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – К. : [Б.в.], 1997. – 47 с. – (Бібліотечка «Нова Конституція України»).

Крусян А. Р. Сучасний український конституціоналізм : монографія / А. Р. Крусян. – К. : Юрінком Інтер, 2010. – 558 с.

Кузьменко В. О. Чи буде судний час для судової гілки влади? / В. О. Кузьменко ; Міжрегіон. акад. упр. персоналом. – К., 2005. – 146 с. – (Бібліотека журналу «Персонал»).

Куц Ю. О. Етнополітичні державотворчі процеси в Україні: управлінський аспект / Ю. О. Куц ; Укр. акад. держ. упр. при Президентові України, Харк. регіон. ін-т. – Х. : Магістр, 2002. – 203 с. : іл., табл.

Малишко М. І. Основи Конституції незалежної України / М. І. Малишко ; Національний технічний ун-т України, факультет права. – К. : [Б.в.], 1996. – 24 с.

Малишко М. І. Права людини та їх захист / М. І. Малишко ; Укр. наукова асоціація ; Міжрегіональна Академія управління персоналом. – К., 2000. – 48 с.

Малишко М. І. Сучасна Конституція незалежної України / М. І. Малишко. – К. : [Б. в.], 1997. – 24 с.

Молдован В. В. Конституційне право : опорні конспекти / В. В. Молдован, В. Ф. Мелашенко. – К. : Юмана, 1996. – 272 с.

Мороз О. О. Про Землю, Конституцію, і не тільки... / О. О. Мороз ; упоряд. С. Широков. – К. : Редакція газети «Товариш», 2000. – 126 с. : іл.

Непочуті голоси – проблеми імміграції, прав і свобод людини в Україні : проект «Надати голос тим, хто не має права голосу:опитування етнічних (нетрадиційних) меншин в Україні з метою вивчення їх потреб». – К. : Сфера, 2008. – 99 с. : рис.

Олійник А. Ю. Конституційно-правовий механізм забезпечення основних свобод людини і громадянина в Україні : монографія. / А. Ю. Олійник. – К. : Алтера ; КНТ ; Центр навч. Літ-ри, 2008. – 472 с.

Досліджуються теоретико-методологічні основи права особи на свободу, її генезис, зміст кожної окремо взятої конституційної свободи та загальний механізм їх забезпечення. Розглянуто нормативно–правове регулювання конституційних свобод людини і громадянина

в Україні та місце і роль діяльності конституційних органів у механізмі забезпечення названих свобод.

Погорілко В. Ф. Основи конституційного ладу України / В. Ф. Погорілко ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М.Корецького ; [ред. М. С. Лопата]. – К. : Ін Юре, 1997. – 37, [2] с. – (Нова Конституція України. Бібліотечка ; [редкол. Ю. С. Шемшученко (голов. ред.) та ін.]).

Права громадян у сфері виконавчої влади : адміністративно – правове забезпечення реалізації та захисту /В. Б. Авер'янов, М. А. Бояринцева, І. А. Кресіна, Д. М. Лук'янець, О. Ф. Андрійко,Ю. П. Битяк ; НАН України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького ; В. Б. Авер'янов (заг.ред.). – К. : Наукова думка, 2007. – 586 с.

Права людини в діяльності української міліції: звіт, підготовлений за результатами роботи Управління моніторингу дотримання прав людини в діяльності органів внутрішніх справ України МВС України в 2008 році / Управління моніторингу дотримання прав людини в діяльності органів внутрішніх справ МВС України ; Ю. Л. Белоусов (заг. ред.), Ю. Л. Белоусов (авт.–упоряд.). – К. ; Х. : Права людини, 2009. – 296 с.

Права людини в Україні – 2006 : доп. правозахисних організацій / Укр. Гельсінська спілка з прав людини ; Харків. правозахисна група / Є. Захаров (ред.). – Х. : Права людини, 2007. – 508 с.

Права людини в Україні : стан, проблеми, перспективи / Ю. І. Сватко (гол.редкол.), Ю. Є. Зайцев (упоряд.). – К. : Видавничий дім «КМ Академія», 2003. – 175 с. – (Серія «Бібліотека Міжнародної кафедри ЮНЕСКО в НаУКМА»).

Права людини та підзвітність органів влади в Україні : (результати дослідження) / НАН України ; Інститут соціології. Центр соціальних експертиз ; Є. Герасименко, Т. Коноплицька, Ю. Привалов, Ю. Сапелкін, М. Шульга ; Ю. Саєнко (ред.). – К. : ПЦ «Фоліант», 2003. – 184 с.

Мета цього дослідження – вивчення сучасного становища у сфері дотримання прав людини в Україні, а також звітності й прозорості органів державної влади. Книга адресована науковим працівникам, фахівцям з питань розвитку суспільства, спеціалістам правової сфери, управлінцям, широкому колу читачів.

Права людини: український вимір / Комітет виборців України. ; В. Василик, С. Заліщук, В. Павлик. – К. : Факт, 2002. – 67 с. – ISBN 966–664–038–4.

Права та свободи людини і громадянина в Україні / В. Ф. Погорілко, В. В. Головченко, М. І. Сірий ; НАН України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – К. : Ін Юре, 1997. – 51 с. – (Бібліотечка «Нова Конституція України»). – ISBN 966–7183–07–6.

Проблеми реалізації Конституції України: теорія і практика / [В. Ф. Погорілко, Л. Т. Кривенко, В. Б. Авер'янов та ін.] ; відп. ред. В. Ф.Погорілко ; Ін-т держави і права

ім. В. М. Корецького НАН України. – К. : А.С.К., 2003. – 648, [1] с. – (Нормативні документи та коментарі).

Проблеми реалізації прав і свобод людини та громадянина в Україні / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України / Н. І. Карпачова та ін. ; Н. М. Оніщенко (заг. ред.), О. В. Зайчук (заг. ред.), В. Ф. Сіренко, В. С. Журавський. – К. : Юридична думка, 2007. – 424 с.

Монографічне дослідження виконане у форматі комплексного аналізу сутності, структури, особливостей формування та функціонування інституту прав людини в умовах демократичного розвитку. Права людини розглядаються як складне, багатовимірне явище. Досліджуються їх генезис, соціальна природа та призначення, аналізуються досягнення політичної, етичної, релігійної та філософської думки. Висвітлюються сучасні тенденції розвитку інституту прав людини, насамперед взаємодія держави, суспільства та особи, розкривається роль держави у забезпеченні прав у контексті її відповідальності перед людиною та суспільством. Окремо розглянуті питання міжнародних стандартів у галузі прав людини та міжнародно-правових механізмів їх захисту.

Пушкіна О. В. Система прав і свобод людини та громадянина в Україні : теоретичні і практичні аспекти забезпечення / О. В. Пушкіна. – К. : Логос, 2006. – 416 с.

Монографія присвячена аналізу системи прав і свобод людини і громадянина як категорії конституційного права. Автор надає історико-правовий та теоретико-правовий аналіз поняття системи прав людини, доводячи його фундаментальну роль як однієї з базових категорій сучасної науки конституційного права. Окрема увага приділяється висвітленню стратегічних напрямів законодавчого забезпечення захисту прав людини в Україні, реформуванню органів державної влади, на які безпосередньо покладено виконання цих функцій, а також питанням реформи системи законодавства в контексті її адаптації до норм європейського і міжнародного права в галузі прав людини. Спираючись на існуючі дослідження в галузі проблематики прав людини зарубіжних та вітчизняних дослідників, автор доводить необхідність застосування системного підходу в процесі законотворчої діяльності, що має на меті гарантування належного рівня забезпечення та захисту всіх визначених Конституцією України прав і свобод людини і громадянина.

Рабінович П. М. Права людини і громадянина у Конституції України : (до інтерпретації вихідних конституційних положень) / П. М. Рабінович ; Акад. прав. наук України ; [редкол. : П. М. Рабінович (голов. ред.) та ін.]. – Х. : Право, 1997. – 62, [1] с. – (Праці Львівської лабораторії прав людини Академії правових наук України. Серія 2. Коментарі законодавства ; Вип. 1).

Речицкий В. В. Политическая активность : конституционные аспекты / В. В. Речицкий ; Нац. юрид. акад. Украины им. Ярослава Мудрого. – К. : Сфера, 1999. – 494, [2] с.

Рудик П. А. Порівняльний аналіз президентського і парламентського законопроектів про внесення змін до Конституції України / П. А. Рудик. – К. : Атіка, 2004. – 163 с.

Свобода релігії та віросповідання в Україні в контексті дотримання міжнародних стандартів з прав людини та основних свобод / [упоряд. : В. М. Яворський ; за ред. В. Яворський]. – Х. : Укр. Гельс. спілка з прав людини : Центр прав. та політ. дослідж. «СІМ», 2005. – 89, [2] с. : іл., табл.

Семенов В. С. Міжнародно-правові аспекти Конституції України / В. С. Семенов ; НАН України. Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого ; [ред. М. С. Лопата]. – К. : Ін Юре, 1997. – 29, [2] с. – (Нова Конституція України. Бібліотечка ; [редкол. Ю. С. Шемшученко (голов. ред.) та ін.]).

Семчик В. І. Право власності за Конституцією України / В. І. Семчик ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – К. : Ін Юре, 1997. – 36 с. – (Бібліотечка «Нова Конституція України»).

Скомороха В. Є. Конституційна юрисдикція в Україні : проблеми теорії, методології і практики / В. Є. Скомороха. – К. : Леся, 2007. – 716 с.

Вперше на сучасному рівні науки та практики досліджено проблеми теорії, методології і практики функціонування такої владної структури як Конституційний Суд України. На підставі сучасних методологічних орієнтирів, які знайшли своє закріплення у чинній Конституції України, системного та комплексного дослідження окремих проблем конституційного судочинства обґрунтовані та сформовані пропозиції щодо доповнення та зміни чинного законодавства, удосконалення правових механізмів, за допомогою яких кожен міг би впливати на діяльність держави, її органів, посадових осіб з метою реального забезпечення прав і свобод людини.

Скрипнюк О. В. Конституція України та її функції: проблеми теорії та практики реалізації : до десятої річниці прийняття Конституції України / О. В. Скрипнюк. – К. : Академія правових наук України, 2005. – 168 с.

Монографія присвячена дослідженню ролі Конституції України та системному аналізу її функцій у сучасному державно-правовому та суспільному розвитку. У праці аналізуються основні етапи дослідження функцій Конституції, тенденції щодо їх визначення та закріплення головних інститутів їх забезпечення в процесі розробки Основного Закону України, його значення як фактора демократизації суспільного життя та державної влади. Розкривається специфіка проходження конституційного процесу в Україні, його вплив на функціонування суспільно-правового середовища, особливості реалізації функцій конституції в авторитарних державах, їх взаємозв'язок у процесі втілення конституційних норм та положень у демократичних країнах, основні проблеми їх реалізації в сучасній Україні у контексті забезпечення функціонування Конституції в

процесі державотворення, розвиток законодавчої системи як практичної реалізації її функції тощо.

Сліденко І. Д. Тлумачення конституції: питання теорії і практики в контексті світового досвіду. / І. Д. Сліденко. – О. : Фенікс, 2003. – С. 231, [2] . : іл., табл.

Стрижак А. А. Конституція України в актах Конституційного Суду України : аналіт. огляд та комент / А. А. Стрижак. – К. : Ін Юре, 2010. – 629 с.

Судове вирішення виборчих спорів в Україні : (за результатами виборів 2002 р.) / М. В. Буроменський, Ф. В. Веніславський, В. П. Колісник, О. В. Сердюк. – Х. : [Екограф], 2003. – 75 с.

Тертишник В. М. Гарантії істини та захисту прав і свобод людини в кримінальному процесі / М-во внутр. справ України, Юрид. акад. – Д., 2002. – 432 с.

Тодыка Ю. Н. Конституция Украины : проблемы теории и практики / Ю. Н. Тодыка. – Х. : Факт, 2000. – 607 с.

Тодыка Ю. Н. Толкование Конституции и законов Украины : теория и практика / Ю. Н. Тодыка. – Х. : Факт, 2001. – 325, [2] с.

Томенко М. В. Конституційний процес як пошук стратегічних пріоритетів України : монографія / М. В. Томенко. – К. : Видавн.-поліграф. центр «Київ. ун-т», 2010. – 299 с.

Україна в 2009 році : конституц. процес і перспективи країни. Біла книга державної політики / Нац. ін-т стратег. дослідж. – К., 2009. – 208 с.

Цветков В. В. Суспільна трансформація і державне управління в Україні: політико-правові детермінанти : монографія / В. В. Цветков, І. О. Кресіна, А. А. Коваленко. – К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – 496 с.

Висвітлюються теоретичні проблеми наукового осмислення сутності та особливостей трансформаційних процесів, що відбуваються у посттоталітарних країнах, і зокрема в Україні, вироблення адекватних концептуальних підходів та методології дослідження. Здійснено класифікацію типів демократичних транзитів та різних моделей демократизації у перехідних суспільствах, виявлено наслідки їх практичної реалізації. Показано особливості взаємодії громадянського суспільства і держави в Україні. Доведено, що реформаторські зусилля в перехідному суспільстві мають бути сконцентровані не на обмеженні ролі держави, а на розкритті її величезного потенціалу, посиленні іманентних її функцій в результаті оптимізації державного управління.

Чуб О. О. Конституційне право громадян України на участь в управлінні державними справами / О. О. Чуб ; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого ; [відп. ред. Ю. М. Тодика]. – Х. : Одісей, 2005. – С. 230, [1] с. – Прізвище авт. також : Скібіна Олена Олександрівна. – ‘203–229 та у підрядк. прим.

Шевчук С. Основи конституційної юриспруденції / С. Шевчук ; О. В. Петришин (наук.ред.). – К. : Український центр правничих студій, 2001. – 302 с.

Робота присвячена питанням конституційної юриспруденції, тобто філософським та правовим основам діяльності судових органів конституційної юрисдикції з питань застосування конституції у контексті чинної Конституції України 1996 року та відповідного міжнародного та іноземного досвіду. Розглядаються питання співвідношення позитивного з природним правом, аналізуються природно–правові основи конституційного права, межі припустимості застосування природного права при здійсненні конституційного судочинства, аналізується концепція «належної правової процедури» верховенства права, правової держави, конституціоналізму. Окремо аналізуються способи тлумачення Конституції, основні відмінності її тлумачення від тлумачення інших нормативно–правових актів при здійсненні конституційного судочинства. Досліджується ідея та історична перспектива судового конституційного контролю, доктрина суддівського зовнішнього та внутрішнього обмеження, політичного питання, причини політизації процесу конституційного судочинства, основні моделі та характерні риси моделей судового конституційного контролю, надається їх детальне розкриття на прикладі діяльності органів конституційної юрисдикції у США, ФРН та Франції.

Шевчук С. Порівняльне прецедентне право з прав людини / С. Шевчук. – К. : Реферат, 2002. – 344 с.

Праця присвячена питанням судового захисту прав людини та основних свобод. У книжці послідовно викладаються теоретичні підходи щодо сприйняття та застосування прецедентного права з прав людини у контексті дотримання Україною європейської правової традиції та побудови конституційної демократії, наголошується на особливості юридичної природи фундаментальних прав та свобод, специфіці судового тлумачення конституційних і конвенційних норм, що містять ці права та свободи, приділяється увага практиці судового захисту окремих прав та свобод у порівняльній перспективі. Особливе місце у цій праці посідає аналіз чинного прецедентного права Європейського суду з прав людини щодо захисту матеріальних норм Конвенції про захист прав людини та основних свобод, а також відповідного прецедентного права судів інших юрисдикцій. Книжка має науково–практичне значення і може не тільки використовуватись для викладання навчальних курсів з порівняльного конституційного права, прав людини та європейського права з прав людини, а й слугувати посібником для суддів, адвокатів, державних службовців, а також для осіб, як бажають звернутися до Європейського суду з прав людини.

Шемшученко Ю. С. Конституційний Суд України / Ю. С. Шемшученко ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького ; [ред. М. С. Лопата]. – К. : Ін Юре, 1997.

– 19, [3] с. – (Нова Конституція України. Бібліотечка ; [редкол. Ю. С. Шемшученко (голов. ред.) та ін.]).

Якою могла бути українська конституція : проекти громадян. суспільствава / [за ред. Н. В. Линник]. – К. : Лікей, 2008. – 63 с.

Підручники, навчальні посібники

Антонович М. М. Права людини та їх захист: навч. дисципліна / М. М. Антонович. – Нац. ун-т «Києво–Могилянська академія». – К., 2001. – 32 с. – (Серія «На допомогу студентам – правникам»).

Годованець В. Ф. Конституційне право України : конспект лекцій / В. Ф. Годованець. – К. : МАУП, 2000. – 216 с.

У конспекті лекцій висвітлено найважливіші положення вчення про конституцію, основні етапи історії Конституції України, її юридичні властивості, основні принципи, структуру, функції, порядок реалізації, тлумачення, внесення змін у неї та її охорони.

Головатий С. Правові питання статусу Чорноморського флоту та міста Севастополя : лекція : прочитана членом-кореспондентом Акад. прав. наук України, міністром юстиції України С. Головатим в Ін-ті міжнар. відносин Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка 30 жовт. 1996 р. / С. Головатий. – К. : [Укр. правнича фундація], 1999. – 20, [1] с. – (Конституція України : теорія і практика. Цикл лекцій).

Гончаренко О. М. Права людини в Україні : навч. посіб / О. М. Гончаренко. – К. : Знання, 2008. – 207 с.

У посібнику розкривається зміст поняття «права людини», розглядаються класифікація та гарантії конституційних прав людини і громадянина в Україні. Значну увагу приділено характеристиці конституційних економічних прав людини і громадянина, особливостям конституційно–правового регулювання економічних прав на різних етапах становлення державності в Україні.

Громадські об'єднання в Україні : навч. пос. / В. М. Бесчастний, О. В. Філонов, В. М. Субботін, О. С. Денисова, О. П. Кудлай ; ред. В. М. Бесчастний. – К. : Знання, 2007. – 415 с.

У посібнику з позицій права висвітлено створення та діяльність об'єднань в Україні, дані про напрями діяльності політичних партій, профспілок, молодіжних, жіночих, ветеранських організацій, козацьких формувань тощо. Відображено порядок створення недержавних організацій, прийому до них нових членів, умови припинення їх діяльності. Розгляд цих питань ґрунтується на аналізі численних нормативно – правових актів. У додатках розміщені дані довідкового характеру, які полегшують сприймання матеріалу.

Колодій А. М., Олійник А. Ю. Права людини і громадянина в Україні : навч. пос. / А. М. Колодій, А. Ю. Олійник. – К. : Юрінком Інтер, 2003. – 336 с.

У посібнику розглянуто соціально–культурні та світоглядні передумови формування ідеї прав людини та громадянина, проаналізовано філософську та правову думку щодо цих ідей у різні історичні епохи, нормативні документи, що закріплювали права людини в умовах Середньовіччя, Нового і Новітнього часу, українські ідеї про права людини. На основі Конституції і нового законодавства України розглянуто правовий статус, конституційні права, свободи та обов'язки, механізм реалізації та забезпечення реалізації прав і свобод людини та громадянина, роль судових і правоохоронних органів у такому механізмі

Колодій А. М., Олійник А. Ю. Права, свободи та обов'язки людини і громадянина в Україні : підруч. для студ. ВНЗ та працівників місцевого самоврядування. / А. М. Колодій, А. Ю. Олійник. – К. : «Правова єдність», всеукраїнська асоціація видавців, 2008. – 350 с.

Конституційне право України : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. В. П. Колісника, Ю. Г. Барабаша. – Х. : Право, 2008. – 416 с.

У підручнику з урахуванням останніх досягнень науки конституційного права та сучасного конституційного законодавства аналізуються питання теорії Конституції, основ конституційного ладу, прав, свобод і обов'язків людини і громадянина, конституційних засад громадянського суспільства, правового статусу його інститутів, організації і проведення виборів та референдумів, розкривається конституційно–правовий статус вищих органів влади, територіальний устрій України, розглядається специфіка правового статусу Автономної Республіки Крим. Законодавчі та інші нормативно–правові акти в підручнику подані за станом на 1 жовтня 2007 року.

Конституційне право України: академічний курс : підручник : у 2 т. Т. 2 / за заг. ред. Ю. С. Шемшученка. – К. : Юридична думка, 2008. – 800 с.

Розкриваються основні інститути конституційного права України, насамперед загальні засади конституційного ладу України та його гарантії. Висвітлюються також питання конституційно–правового статусу людини і громадянина, безпосереднього народовладдя, зокрема виборів та референдумів, конституційно–правових основ державної влади в Україні. Розглядаються питання адміністративно–територіального устрою України, конституційно–правового статусу Автономної Республіки Крим, конституційних основ місцевого самоврядування та національної безпеки і оборони України.

Кравченко В. В. Конституційне право України : навч. посіб. / В. В. Кравченко. – Вид. 4-те, виправл. та доповн. – К. : Атіка, 2006. – 568 с.

Навчальний посібник підготовлено відповідно до програми курсу «Конституційне право України» для вищих юридичних закладів освіти і юридичних факультетів. Викладено основи конституційної доктрини, розглянуто засади конституційного ладу України,

зроблено акцент на пріоритеті прав і свобод людини і громадянина. Аналізуються зміни конституційного законодавства України. У контексті конституційної реформи досліджується трансформація конституційного статусу вищих органів державної влади. З урахуванням нового конституційного законодавства та досягнень юридичної науки подано тлумачення основних понять і термінів конституційного права.

Кравченко В. В. Конституційне право України : навч. посіб / В. В. Кравченко. – К. : Атіка, 2000. – 320 с.

Навчальний посібник містить аналіз і роз'яснення основних термінів і понять, які використовуються сучасною наукою конституційного права, їх розташовано відповідно до системи курсу «Конституційне право України», що викладається в юридичних вузах та на юридичних факультетах вищих навчальних закладів України. Тлумачення термінів подається в теоретико–правовому контексті. Деякі визначення, як і послідовність компонування матеріалу, мають дискусійний характер, що, зокрема, пов'язане з недостатнім рівнем розробки вітчизняною наукою конституційного права.

Кушніренко О. Г., Слінько Т. М. Права і свободи людини та громадянина : навч. посіб. / О. Г. Кушніренко, Т. М. Слінько. – Х. : Факт, 2001. – 437 с.

Мармазов В. Є., Пушкар П. В. Захист прав та майнових інтересів у Європейському суді з прав людини: навч.–практ. посіб. / В. Є. Мармазов, П. В. Пушкар ; М. В. Оніщук (ред.). – К. : Видавничий Дім «Юридична книга», 2001. – 156 с.

Модельні справи із застосування Конвенції про ліквідацію усіх форм дискримінації щодо жінок / Верховний Суд України ; Міжнародний юридичний центр «Легітим» ; О. М. Руднева, Л. І. Григор'єва, Г. О. Христова, Р. О. Кабальський, О. О. Уварова ; О. М. Руднева (ред.). – К. : Істина, 2006. – 184 с.

Практичний посібник, що пропонується до вашої уваги, є першою спробою українських авторів розробити збірку модельних справ, які наочно ілюструють можливості використання в юридичній практиці України Конвенції про ліквідацію усіх форм дискримінації щодо жінок. Посібник містить 7 розділів, які охоплюють різні категорії справ, що входять до сфери регулювання Конвенції. Опис та розгляд кожної наведеної справи відбувається за певною логічною схемою, яка містить фабулу справи, процес можливого судового розгляду даної справи, рішення суду та коментар. Модельні справи розглядаються станом законодавства на 15 грудня 2005 року.

Основи конституційного права України : підручник / авт. кол. : М. І. Козюбра, А. М. Колодій, В. В. Копейчиков (кер) та інші ; за ред. В. В. Копейчикова. – Стер вид. – К. : Юрінком Інтер, 2000. – 288 с.

У підручнику розкриваються соціально–правова природа конституції, її специфіка як акта прямої дії. Дається системне висвітлення конституційних положень, визначаються

правові поняття та терміни. Структурно підручник побудований за змістом Конституції України. В ньому чітко відслідковується система конституційних стримаю, і противаг, конкретизуються питання прав, свобод та обов'язків людини і громадянина, проведення виборів і референдумів роз'яснюється компетенція органів державної влади, органів місцевого самоврядування та правосуддя.

Права і свободи людини : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Ю. І. Кругул, В. В. Ладиченко, В. І. Орленко ; Київ. нац. торг.-економ. ун-т. – К. : Книга, 2004. – 288 с.

Права людини в Україні : навч. посіб. / Міжгалузевий ін-т управління ; О. М. Гончаренко (упоряд.). – К., 2007. – Ч. 2 : Економічні права людини і громадянина. – К., 2007 – 68 с.

Прасов О. О., Стеценко С. Г. Право людини на медичну допомогу та прокурорські засоби його захисту в Україні : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / О. О. Прасов, С. Г. Стеценко ; Міжнар. наук.-техніч. ун-т ім. Ю. Бугая ; Луцьк. біотех. ін-т ; Класичний приватний ун-т / О. О. Прасов, С. Г. Стеценко. – К. : [СПД Галяк Ж.В.], 2010. – 149 с.

Селіванов А. О. Конституційна юрисдикція і конституційне судочинство в Україні : навч.-метод. посіб. / А. О. Селіванов ; Нац. юрид. акад. ім. Ярослава Мудрого. – Х. ; К. : Логос, 2010. – 35 с.

Совгіря О. В., Шукліна Н. Г. Конституційне право України : навч. посіб / О. В. Совгіря, Н. Г. Шукліна. – К. : Юрінком Інтер, 2007. – 632 с.

У навчальному посібнику висвітлено питання щодо: характеристики конституційного права як галузі національного права України, основ учення про Конституцію, основ конституційного ладу України, конституційно-правового статусу людини і громадянина в Україні, конституційних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в Україні, форм безпосередньої демократії (прямого народовладдя), конституційно-правових основ організації і здійснення державної влади в Україні, законодавчої влади в Україні, конституційно-правового статусу Президента України, виконавчої влади в Україні, судової влади та прокуратури в Україні, Конституційного Суду України, територіального устрою України, місцевого самоврядування в Україні.

Стецюк П. Б. Основи теорії конституції та конституціоналізму. Ч. 1 : посіб. для студентів / П. Б. Стецюк. – Львів: Астролябія, 2003. – 232 с.

Посібник укладено і видано в рамках Програми партнерства університетів «Орегон – Львів» на матеріалі вибраних лекцій зі спецкурсів «Основи теорії конституції», «Вступ до сучасного конституціоналізму», «Конституційна юстиція», які автор читає упродовж останніх років у Львівському національному університеті імені Івана Франка. У посібнику акцентовано увагу на умовах та причинах виникнення перших конституцій, прослідковано еволюцію їхнього змісту, розкрито співвідношення понять «конституція», «конституційна

держава» і «конституціоналізм». Усе це складає загальний контекст розгляду історії конституційно-правових доктрин в Україні та характеристики чинної конституції держави як нормативно-правового акта та її особливостей як документа. Особливо висвітлено питання правової охорони конституції, проблеми утвердження в Україні конституціоналізму, становлення її як демократичної та правової держави.

Тлумачення та застосування конвенції про захист прав людини й основоположних свобод Європейським судом з прав людини та судами України / Луганський держ. ун-т внутрішніх справ ; М. В. Мазур, С. Р. Огли Тагієв, А. С. Беніцький, В. В. Кострицький – Луганськ : РВВ ЛДУВС, 2006. – 600 с. – ‘586–591.

У посібнику системно, з урахуванням практики Європейського суду з прав людини та судів України викладено базові засади функціонування європейського регіонального механізму захисту прав людини, проаналізовано принципи та методи тлумачення Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод, проблеми формування та застосування прецедентного права Європейського суду з прав людини, питання імплементації європейських стандартів захисту прав людини до правової системи України тощо.

Науково-довідкові видання (довідники, путівники, енциклопедії)

Лазор Л. І. Конституційне право України : слов.-довід. / Л. І. Лазор, В. П. Михайлюк, С. Ф. Рашидов, В. А. Дроговоз ; М-во освіти і науки України. Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля. – Луганськ, 2008. – 215 с.

Наливайко Л. Р. Тлумачний термінологічний словник з конституційного права / Л. Р. Наливайко, М. В. Беляєва ; Запоріж. юрид. ін-т Дніпропетр. держ. ун-ту внутр. справ. – Запоріжжя : Дніпров. металург, 2008. – 254 с.

Популярна юридична енциклопедія / В. К. Гіжевський, В. В. Головченко, Е. Ф. Демський та ін. – К., 2002. – [С. 214 : Конституція].

Права громадян України / А. А. Подпалый (укл.). – К. : Сірін, 1997. – 180 с.

Права Громадян України : запитання – відповіді : довідник / П. П. Орленко (упоряд.). – К. : Оріяни, 2000. – 281 с.

Права людини та відправлення правосуддя : путівник по інформаційних ресурсах. – К. : Британська Рада в Україні, 2000. – 116 с.

Путівник знайомить читача із проблематикою прав людини та здійснення правосуддя. Виданням охоплено основні ресурси з прав людини та відправлення правосуддя, які існують в Україні українською, англійською та російською мовами, а також електронні ресурси, такі як Інтернет. У рамках путівника подано кілька детальних анотованих бібліографій із цього предмету.

Українське державотворення : невитребуваний потенціал : слов.-довід. /О. М. Мироненко, Ю. І. Римаренко, І. Б. Усенко, В. А. Чехович. – К.,1997. – [С. 245–252 : Конституція УНР ; Конституція УРСР 1937 ; Конституція УРСР 1978 ; Конституція УСРР 1919 ; Конституція УСРР 1929].

Юридический энциклопедический словарь / гл. ред. О. Е. Кутафин. – М., 2003. – [С.221 – 222 : Конституционализм].

Юридична енциклопедія / НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – К. : вид-во «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 2001. – Т. 3: К–М. – [С. 304 : Конституція України 1996].

Збірки методичних, інформаційних матеріалів

Контроль в органах виконавчої влади в сучасних умовах : розмаїття, спільні риси та зміни / Кристофер Гуд (упоряд.). – К. : К.І.С., 2006. – 274 с.

Пропонована збірка есеїв – результат комплексного міжнародного (8 країн, 17 науковців) проекту з дослідження сучасних тенденцій організації діяльності органів виконавчої влади. Одна з них – «нове державне управління» як перехід від адміністрування, ґрунтованого на правилах та орієнтованого на процес, до дискреційного управління, орієнтованого на результат і пов'язаний з цим розвиток інституцій нагляду, інспектування, оцінювання, аудиту та опрацювання скарг. Докладно розглянуті сфери контролю вищих державних посадовців, вищої школи та пенітенціарних установ.

Права дитини : від витоків до сьогодення : збірник текстів, методичних та інформаційних матеріалів / Г. М. Лактіонова (авт.–упоряд.). – К. : Либідь, 2002. – 228 с.

Видання є одним із результатів проекту «Захист прав дитини як професія», що здійснювався Християнським дитячим фондом спільно з Академією педагогічних наук України впродовж 2000 р. за підтримки Делегації Європейської Комісії в Україні. Крім текстів відомих педагогів і мислителів минулого й сучасності, серед яких є й представники України, до збірника увійшли конкретні методичні напрацювання, що розкривають зміст Конвенції ООН про права дитини, інші документи й матеріали.

Права дитини: сучасний досвід та інновації : зб. інформ. і метод. матеріалів / Християнський дитячий фонд ; Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України / Г. Лактіонова (заг. ред.), Г. Лактіонова (авт.–упоряд.). – К. : Либідь, 2005. – 256 с.

У збірнику висвітлюється міжнародний та національний досвід забезпечення прав дітей. Уперше у вітчизняній літературі презентуються матеріали про історію та сучасний стан інституції уповноважених з прав дітей, яких у зарубіжних країнах називають «омбудсмени з прав дитини». Серед матеріалів видання є такі, що дають уявлення про

сучасні підходи, моделі, зорієнтовані на створення ефективних механізмів забезпечення прав дітей, зокрема їх права на активну участь у процесі прийняття рішень. Представлені матеріали можуть бути як «інформацією до роздумів», так і орієнтиром у конкретних діях, спрямованих на впровадження в реальне життя положень Конвенції ООН про права дитини.

Матеріали наукових, науково-практичних конференцій, збірники наукових праць

Головченко В. В. Право в житті людини : статті / В. Ф. Сіренко (відп.ред.). – К. : Оріяни, 2005. – 336с.

Збірник присвячено пошуку шляхів вдосконалення правового регулювання, захисту прав і свобод людини і громадянина, ефективності законодавства, формуванню правової культури та правосвідомості в умовах становлення незалежної держави Україна. На основі конкретних соціально-правових досліджень, здійснених за участю автора, включених спостережень проаналізовано взаємодію права з іншими соціальними регуляторами, соціальні передумови та фактори, що впливають на стан законності і правової культури громадян. Містяться конкретні рекомендації щодо вирішення цих проблем у повсякденному житті, зокрема – подолання у свідомості громадян явищ правового нігілізму, правового ідеалізму, популізму тощо.

Законодавча регламентація захисту конституційних прав та свобод людини і громадянина : зб. мат. наук.-практ. семінару (14 травня 2008 р., м. Чернігів) / Чернігів. держ. ін-т права, соц. технологій та праці. / Л. А. Остапенко (ред.). – Чернігів, 2008. – 104 с.

Законодавче забезпечення прав і свобод національних меншин в Україні та його відповідність міжнародним правовим нормам : матеріали міжнар. наук-практ. конф., 23-24 травня 2006 року, м. Ужгород / Закарпатська обласна держ. адміністрація. Відділ у справах національностей облдержадміністрації ; Ужгородський національний ун-т, юридичний факультет, кафедра конституційного права та порівняльного правознавства ; Ю. М. Бисага (голова ред. кол.). – Ужгород, 2006. – 180 с.

У збірнику представлено матеріали доповідей, виступів та повідомлень учасників міжнародної науково-практичної конференції «Законодавче забезпечення прав і свобод національних меншин в Україні та його відповідність міжнародним правовим нормам», 23-24 травня 2006 р., м. Ужгород, Україна.

Законодавче забезпечення прав і свобод національних меншин в Україні та його відповідність міжнародним правовим нормам : мат. міжнар. наук.-практ. конф., 23-24 травня

2006 року, м. Ужгород / Закарпат. обл. держ. адміністрація. ; Ужгород. нац. ун-т. ; Ю. М. Бисага (голова ред. кол.). – Ужгород, 2006. – 180 с.

Захист прав людини в Україні : теоретичні та практичні аспекти мат. всеукр. наук.-практ. конф. молод. вчен., асп. та студ., 9-10 груд. 2005 р., м. Донецьк / Донец. нац. ун-т. екон.-прав. ф-т. – Донецьк : Юго-Восток, 2006. – 158 с.

Захист прав людини як основа гуманізації суспільства : мат. міжнар. наук.-практ. конф. (Чернігів, 10 квітня 2009 р.) / Чернігів. держ. ін-т права, соц. технологій та праці ; Чернігів. юрид. коледж департаменту України з питань виконання покарань / Б. І. Сташків (ред. кол.). – Чернігів, 2009. – 268 с.

Захист прав, свобод і законних інтересів громадян України в процесі правоохоронної діяльності : мат. міжвуз. наук.-практ. конф., 27 квітня 2001 року / Голов. управ. по роботі з особовим складом МВС України ; Донець. ін-т внутрішніх справ МВС України при Донецькому нац. ун-ті ; І. Г. Кириченко (голов. ред.). – Донецьк, 2001. – 654 с.

Імплементация (адаптація) норм міжнародного права у вітчизняне законодавство про захист прав та свобод людини і громадянина : зб. мат. наук.-практ. семінара, 3 квітня 2007 р. / Чернігів. держ. ін-т права, соц. технологій та праці. / Л. А. Остапенко (ред.). – Чернігів : Чернігівські обереги, 2007. – 68 с.

Конституція – основа державно-правового будівництва і соціального розвитку України : тези наук. доповідей та повідомлень учасників наук. конф. молодих учених (м. Харків, 30 черв. 2001 р.) / відп. ред. редкол. М. І. Панов ; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х. : [Б.в.], 2001. – 218 с.

Механізми реалізації захисту прав і свобод людини у вітчизняному законодавстві : зб. матеріалів круглого столу (10 жовтня 2007 року) / Чернігів. держ. ін-т права, соц. технологій та праці. / Л. А. Остапенко (ред.). – Чернігів : Чернігівські обереги, 2007. – 88 с.

Права людини : зб. мат. круглого столу (4 квітня 2006 р.) / Чернігів. держ. ін-т права, соц. техн. та праці. / О. Г. Козинець (ред.). – Чернігів : Чернігівські обереги, 2006. – 80 с.

Права людини в діяльності органів внутрішніх справ України : матеріали наук.-практ. конф. (11-13 трав. 2006 р.) / Міжнар. жін. правозахисний центр «Ла Страда – Україна» та ін. ; [за заг. ред. О. М. Бандурки, К. Б. Левченко]. – К. : [Титул], 2006. – 229 с. : табл.

Права людини в Україні : історія і сучасність : зб. ст. за мат. Всеукр. студент. наук. конф. / Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини, Ін-т філології та суспільствознавства / А. О. Карасевич (упоряд.). – Умань : Софія, 2009. – 172 с.

Права людини в Україні : проблеми і перспективи : мат. «круглого столу», присвяченого Всесвітньому Дню прав людини 10 грудня 2002 р. / Нац. аграрний ун-т. навч.-наук. ін-т земельних ресурсів, правознавства та педагогіки. – К. : ВЦ НАУ, 2002. – 24 с. – Ч. 2 – К. : ВЦ НАУ, 2002. – 24 с.

Права людини та інформація : зб. наук. пр. / Нац. акад. внутрішніх справ України ; Британська Рада в Україні / А. М. Колодій (ред.). – К., 2001. – 141 с.

Права людини як основа розвитку співіснування народів : мат. всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, МАУП, 12 грудня 2005 р. / Міжрегіональна академія управління персоналом, Ін-т права ім. В. Великого / В. М. Чирков (відп.ред.), Н. В. Плахотнюк (упоряд.), О. М. Кісілевич (упоряд.). – К. : МАУП, 2007. – 150 с.

Проблеми захисту прав людини і громадянина в кримінальному судочинстві : зб. мат. круглого столу, 21 листопада 2006 р. / Чернігів. держ. ін-т права, соц. техн. та праці. ; Л. А. Остапенко (ред.). – Чернігів : Чернігівські обереги, 2007. – 120 с.

Проблеми, досвід, перспективи реалізації Конституції України : [зб. ст.] / Луган. держ. пед. ін-т та ін. – Луганськ, 1997. – 87 с.

Формування механізму реалізації та захисту прав і свобод фізичних осіб в Україні : зб. матеріалів круглого столу, 29 листопада 2007 р., м. Чернігів / Чернігів. держ. ін-т права, соц. технологій та праці ; Т. М. Вахонєва (ред.). – Чернігів : ЧДПСТП, 2008. – 87 с.

Дисертаційні дослідження

Волошин Ю. О. Конституційно-правове забезпечення європейської міждержавної інтеграції: проблеми теорії і практики : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.02 / Волошин Юрій Олександрович ; Ін-т законодавства Верховної Ради України. – К., 2010. – 32 с.

Колодій А. М. Конституція і розвиток принципів права України (методологічні питання) : автореф. дис... д-ра юрид. наук : 12.00.01 ; 12.00.02 / Колодій Анатолій Миколайович ; Київський ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 1999. – 36 с.

Томенко М. В. Конституційний процес як пошук стратегічних пріоритетів України : автореф. дис. ... д-ра політ. наук : 23.00.01 / Томенко Микола Володимирович ; НАН України, Ін-т політ. і етнонац. досліджень ім. І. Ф. Кураса. – К., 2010. – 30 с.

3.2. Історія української Конституції в архівних документах та друкованих виданнях

Архівні документи

Центральний державний історичний архів України, м. Київ

Конституція Варшавського сейму від 22 листопада 1649 р., на якому було ратифіковано Зборівський мирний договір, укладений між гетьманом України Богданом Хмельницьким і польським королем Яном-Казимиром у м. Зборів (тепер Тернопільська обл.) після перемоги українського війська у Зборівській битві (початок